

Tilastot (kokoelma-)työn tukena

Aluehallintovirasto

@AVItwiittaa

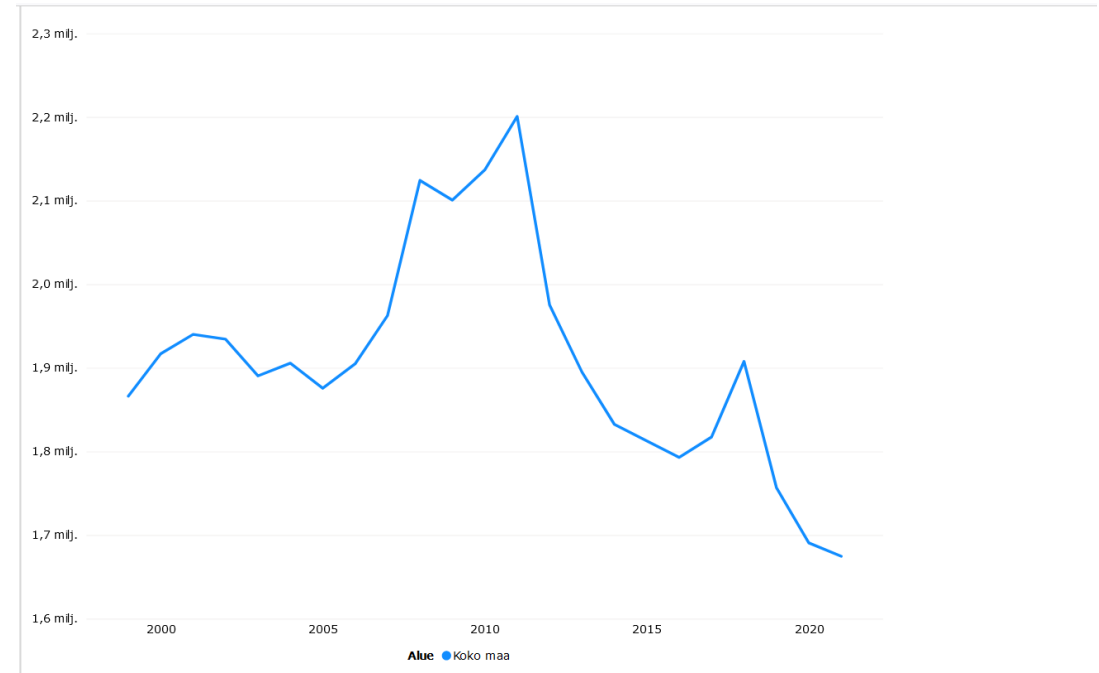

Sisältö

- Mutua vai faktaa?
- Tietolähteet kirjastojen kehittämisen tukena
- Kokoelmatyön kulmakiviä
- Tilastot tukemassa kokoelmatyötä

Mutua vai faktaa?

- Kirjasto on julkinen palvelu → kaikki tehdyt päätökset tulee perustella tiedolla.
- Mitä kirjastoille osoitetuilla resursseilla tuotetaan?
- Mihin panostetaan, mikä on panostuksen vaikuttavuus ja mitä tapahtuu, jos jostain tingitään?

Kuva: hankinta, koko maa

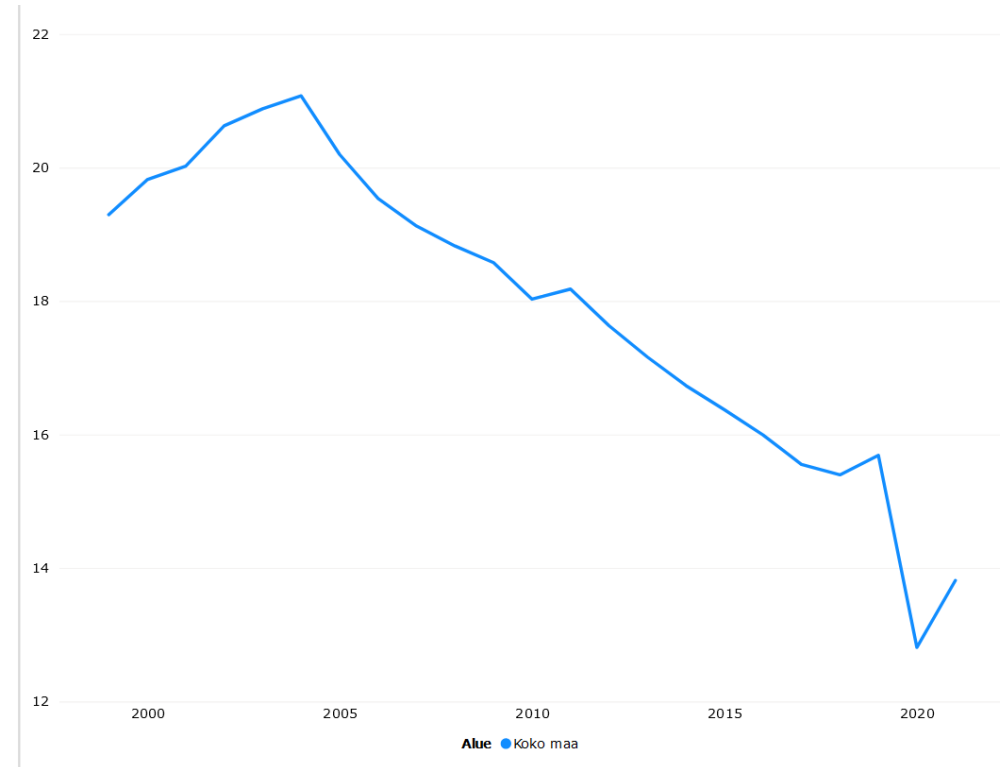
Esimerkkejä

- Kirjastoverkkoon liittyvät päätökset
 - Lainausta
 - Kävijämäärät
 - Muu toiminta
 - Merkitys saavutettavuudelle, e-palvelut, kulkuyhteydet, työssäkäyntisuunnat, koulut
 - Väestörakenne, esim. ikä, sosio-ekonominen profiili, kielijakauma
 - Asukkaiden kuuleminen
- Uuden palvelun lanseeraaminen
 - Asiakkaiden tarpeet
 - Käytettävissä oleva resurssi suhteessa arvioituun työaikaan
 - Muiden kirjastojen kokemukset

Mutun merkitys

- Omat käsitykset, asenteet, arvot jne.
- Rajan veto ammattitaitoon, hiljainen tieto

Kuva: lainaus/asukas, koko maa

Tietolähteet kirjastojen kehittämisen tukena

● Väestö

- [Tilastokeskus](#) (Esim. ikäjakauma, väestöennuste, kansalaisuus)
- [Etelä-Savon maakuntaliitto](#)
- [Pohjois-Savon maakuntaliitto](#)
- [Pohjois-Karjalan maakuntaliitto](#)
- [Digi- ja väestötietovirasto](#) (väestö äänestysalueittain)
- [Kuntaliitto](#) (myös kuntien taloustietoja)
- Kuntien omat tilastot

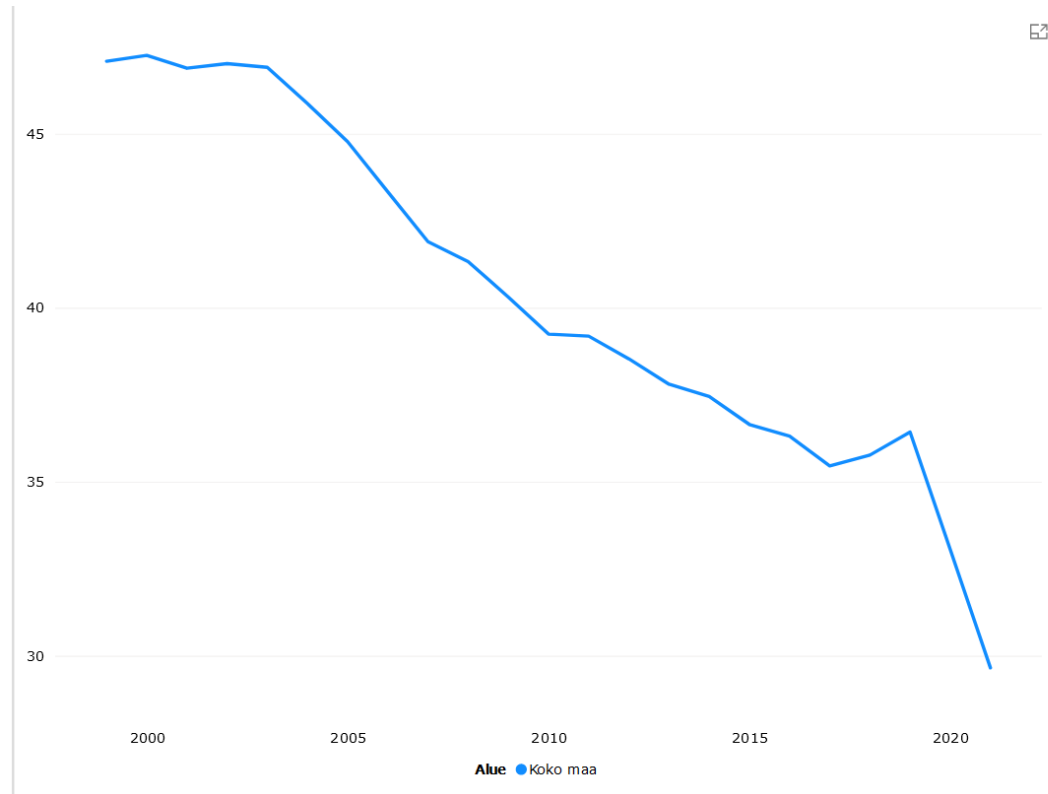
● Vapaa-aika ja harrastaminen

- [Kouluterveyskysely](#)
- [Tilastokeskuksen vapaa-aikatilastot](#)
- [Nuorten vapaa-aikatutkimukset](#)
- [Avoimen tiedon lähteet](#)

Tietolähteet kirjastojen kehittämisen tukena

- Kirjasto
 - [Yleisten kirjastojen tilastot](#)
 - [Kirjastojen asiakaskysely 2018](#)
 - [Väestökysely 2021](#)
 - [AVI kirjastotoimen tilastosivu](#)

Kuva: lainaajia/asukkaista % koko maa

Kokoelmatyön kulmakiviä

- Kirjastolaissa tehtävänä: tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin; ylläpitää **monipuolista ja uudistuvaa** kokoelmaa
- Kokoelmaan kuuluvat sekä fyysiset että e-aineistot
- Toisaalta resurssi, toisaalta sisältö, jolla on vaikutuksia: sivistyksellistä, käytännöllisiä taitoja parantavaa, elämänhallintaa lisäävää, esteettistä tai viihteellistä nautintoa antavaa.

Tapoja tarkastella kokoelmaa ja kokoelmatyötä

- Kokoelmatyötä ovat:

- Hankinta
- Käytön ja kunnan seuranta
- Poistot
- Varastointi
- Luettelointi
- Aineiston käyttökuntoon saattaminen

- Kokoelmatyön näkökulmat:

- panokset = hankinnan ja kokoelmatyön resurssit
- toimintaprosessit = kokoelmatyön käytäntö
- tuotokset = kokoelmat ja niiden käyttö
- seuraamukset = vaikutukset, asiakastyytyväisyys; tarpeita vastaavat, käyttöä innostavat, kiinnostavat ja henkisesti virkistävät kokoelmat

Lähde: Joensuun seutukirjaston kokoelmien arviointi 2011

Tilastot kokoelmatyön tukena

- Hankinta
 - Väestörakenne
 - Kunnan lapsiennusteet kouluittain
 - Kokoelmatilastot (esim. luokittain, genreittäin ym.)
 - Lainaustilastot (esim. luokittain, genreittäin ym.)
 - Tilastojen ristiinluku
 - Huom! Julkaisujen painotus
 - Eikä pidä unohtaa "vainua"!
- Käytön ja kunnan seuranta, poistot, varastointi
 - Lainaustilastot, esim. nollalainalistat
 - Muiden kirjastojen kokoelmat/Varastokirjasto
 - Tarvitaan myös hiljaista tietoa aineiston merkityksestä (esim. kuuluuko kaunokirjallisuuden kaanoniin, onko jonkun tieteen alan perusteos)

Tilastot kokoelmatyön tukena

● Panokset

- Kuinka paljon käytämme työaika eri kokoelmatyön vaiheisiin?
- Työn kustannukset
- Varastoinnin hinta

● Tuotokset

- Kokoelman ikä (0-5 vuotta yli 20 % kokoelmasta)
- Lainat
- Lainat/kokoelma
- Lainat/asukas
- Kokoelma/asukas

Monipuolinen ja uudistuva kokoelma tilastojen valossa

- Kokoelma on käyttöä varten!
- Alle viisi vuotta vanhojen osuus kokoelmasta (eri kirjastoissa erilaisia ohjeita: yli 40 % alle 5 vuotta vanhoja, yli 40 % alle 10 vuotta vanhoja)
- Mikä osuus lainauksesta kohdistuu alle 5 vuotta/alle 10 vuotta vanhoihin?
- Varastoitujen osuus kokoelmasta
- Nollalainojen osuus kokoelmasta
- Kokoelman ja lainauksen suhde esim. kuvakirjat tai luokittain
- Kokoelma luokittain
- Kirjallisuuden pitkä häntä vs. kuriositeettien säilyttäminen